

11 Az erdőt ért károsítások

11.1 Emberek által okozott károk

A városi erdőben a legtöbb *erdőtűz* - főként *alomtűz* - a városközei erdő-részletekben pusztított. 1927-ben a közigazgatási bizottság gazdasági albi-zottsága 1519/1927. szám alatt az erdőtüzek keletkezésének a megakadályo-zása végett a szabadban lévő tüzelést szabályozta:

1. Az erdőben a tüzrakást tiltotta, az kizárólag az erdőőrök, a „favágók” és a pásztorok részére volt megengedett.
2. Az erdőtől 100 méteren belül is tilos volt a tüzrakás, 600 méteren belül pedig csak a város erdőmesterének engedélyével tüzelhettek.
3. Tartós szárazság esetén a 2. pontban említett lehetőség sem állt fenn.
4. Még a tűz meggyújtása előtt a tüzgyújtás helyétől legalább 10 méterig minden olyan anyagot el kellett távolítani, amik „könnyen lobot vet-hettek”.
5. A tüzet őrizetlenül hagyni tilos volt, ha szél támadt és az az erdő felé fúj, a tüzet azonnal el kellett oltani.
6. A tüzelés helyét csak a tűz teljes eloltása után volt szabad elhagyni.²⁵⁰

Évente általában 8-12 erdőtüzet, főként „futótüzet”, „alomtüzet” jelentet-tek. Az, hogy az erdőtüzek nagyobb kárt nem okoztak, főként a száraz tava-szi hónapokban alkalmazott, felemelt számú (4-6 fő) tűzőröknek tudható be, akik a tűz észlelésekor azt vagy maguk oltották el, nagyobb tűz esetén pedig a legközelebb lakó erdőőrnek jelentették, és az oltáshoz a legközelebbi falu lakóit mozgósították. A tüzesetek száma a háború vége felé (1943-1944) megemelkedett. Így az utolsó két évben 38 tüzesetet jegyeztek fel.

Az erdőt ért károsítások legnagyobb részét az erdei *kihágásokkal* okoz-ták, döntően a fa eltulajdonításával. A fatolvajok elleni erélyes fellépés az 1928-as évvel kezdődött, nem sokkal Raab Gyula erdőmesternek a hivatalba lépése után. A fatolvajlás üldözése nemcsak az erdő területére szorítkozott, hanem az egyes udvarokon tárolt fa származásának megállapítása végett, rendőri segítséggel, rendőrkapitányi engedéllyel, házkutatásokat is tartot-tak.²⁵¹ Az erdőhivatal a feljelentést a városi „Közigazgatási Hivatal”-hoz, mint rendőri büntető bírósághoz küldte, ahol „Pécs szab. kir. város polgár-mestere által megbízott tisztviselő, mint rendőri büntetőbíró”, a város külte-rületein a rendőrség ottani kirendeltsége, mint elsőfokú rendőri büntetőbíró-ság működött. (22. és 23. melléklet.)

Az erdei falopások a harmincas évektől erősen elszaporodtak. Az erdőmester jelentette, hogy „a munkanélküliek csoportosan fűrészszel és fejszével mennek az erdőbe faszerezésre, az erdőőrök tehetetlenek velük szemben”. Kérte a rendőrkapitányt, hogy a fát szállítókat a rendőrök igazoltassák és kérjék tőlük a „származási igazolvány” felmutatását. Jellemzésül: *1931-ben az erdőhivatal 588 erdei lopást jelentett fel.* Az erdőmester ugyanakkor elrendelte a lopott fák tuskóinak számozását és a jelölőkalapáccsal való lebélyegzését. A 2. sz. védkerületben 315 darab, a 3. sz. védkerületben 1558 darab tuskó számozása és lebélyegzése történt.²⁵² A kihágók hamis nevet és lakhelyet mondtak be, ami megbüntetésüket lehetetlenné tette. Megsűrűsödtek a házkutatások, rendőri segítséggel. A város közönségének a tájékoztatására az erdőhivatal a „Pécsi Napló” és a „Dunántúl” c. újságok 1937. május 23-iki számában „Hirdetmény”-t jelentetett meg arról, hogy mi minősül erdei kihágásnak és mi büntetendő, a következő szöveggel: „Erdei kihágásként büntetendő

1. Az erdőtől 100 méteren belül tűzveszélyes tárgy eldobása;
2. az, aki a városi erdőben szemetel, papírt, hulladékot hátra hagy;
3. az, aki a forrás, vagy a patak vizét szennyezi.
4. Az erdőben csak a kocsis- és a turistautakon szabad járni.
5. Az erre a célra kijelölt tisztás területeken kívül (Mandulás, Kantavár, Remeterét, Büdöskút, Tripammerfa) letelepedni tilos”.²⁵³

A háborús években (1939-1943) hozott kihágási ítéletek száma 200 és 300 között ingadozott. 1944-ben, a front közeledtével 66 feljelentésből 21-et a polgármester (a 354 425/1944 számú, október 8-án kelt határozatával) már ítélelhezatal nélkül irattárba helyeztetett.²⁵⁴

A háború vége felé, 1944-ben a magyar és a visszavonuló német katonák sem kímélték a város erdejét. A m. kir. IV. Honvéd Légvédelmi Gépágyús üteg a tettyei kőbányánál, a IV. páncélos hadosztály pedig 34 törzs kivágásával a Lapisnál okoztak némi károsítást. A német katonák pedig a távbeszélő vonalak Kismélyvölgyi kiépítésével okoztak kisebb károkat.²⁵⁵ A városi erdőben a *legsúlyosabb károkat a megszálló szovjet katonaság okozta.*

11.2 Az erdőt ért biotikus és abiotikus károsítások

A biotikus károsítók közül a városi erdőben egyedül a *cserebogár* ellen kellett védekezni. Ennek irtására a rajzási években a városi rendőrkapitány, majd a polgármester adott ki végrehajtási ismertetőt, egyúttal a védekezés

elmulasztóinak a szankcionálását, ami akkor 40 pengőben volt megállapítható.²⁵⁶ A polgármester 1936-ban a cserebogárgyűjtőket a napszámbéren felül még külön jutalomban is részesítette - a begyűjtött bogár mennyiségétől függően -, 1940-től a polgármester minden évben felhívta a polgárságot a cserebogár irtásának szükségességére. Mindezek ellenére 1944-ben rendkívül erős cserebogárrajzás volt tapasztalható. A mező- és a hegyőrök a szőlőskertekben, a gyümölcsösökben és a befásított területeken személyesen győzödték meg az irtás végrehajtásáról, s a mulasztókat fel kellett jelen-teniök. A bogárirtás eredményéről, a mulasztók számáról a polgármester részére jelentést kellett tenni.²⁵⁷

A másik veszélyes károsító, a *gyapjas pille* (*Lymantria dispar*) a városi erdőben csak szörványosan fordult elő. Ugyanígy sem a *japán pajzstetű* (*Diaspis Pentaegona Targ.*) fellépését, sem *szűkárosítást* a városi erdőben nem észlelték.

Az erdő *hasznos madárvilágának* fenntartása, sőt növelése érdekében az erdőhivatal 1935-ben *180 darab madárodút és 16 darab madáretetőt* helyezett el a városközeli erdőterületen. A madarak rendszeres téli etetéséről *Csörgey Titusz és Páldi Géza, a Mecsek Egyesület Madárvédő Osztályának* vezetői gondoskodtak. Az 1940. május 18-ikán Pécsen tartott *ornitológus gyűlés* alkalmával bemutatták a város „madárvédő telepét”.²⁵⁸

Az abiotikus károsítások tárgyalásakor meg kell említeni az 1927. évi *aszályt*, amely az erdősitésekben súlyos, közel 75 %-os kárt okozott. Emiatt lehetőség nyílt a 10 000/1927. FM. számú rendelet 37. §-ának 4. bekezdése alapján a földadó részbeni elengedésére. Az erdőhivatal ennek érdekében a pénzügyigazgatóságtól kérte a károk helyszíni bejárással történő megállapítását, amit az el is végzett.²⁵⁹

Az 1932. december 30-31. napokon a városi erdőben 8600 m³ hó- és zúzmarakárosítás történt, ami 2480 m³ szerfa és 10 372 m³ tűzifa kitermelését jelentette.²⁶⁰

1940-ben súlyos *viharkár* érte a város erdejét. Összesen 792 darab törzs dőlt ki, 379 m³ fatömeggel. Védkerületenként a következő megoszlással:

I. védkerületben	330 db törzs	157 m ³
II. védkerületben	349 db törzs	168 m ³
III. védkerületben	99 db törzs	50 m ³
IV. védkerületben	9 db törzs	1 m ³
VI. védkerületben	5 db törzs	3 m ³
Összesen:	792 db törzs	379 m³

Ennek az anyagnak a feldolgozása az előhasználatok fatömegét növelte.²⁶¹